

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020

Gmina Miasto Łańcut

Spis treści

1. Istota i znaczenie Strategii dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Miasto Łańcut	4
2. Podstawa formalna tworzenia Strategii.....	6
2.1. Dokumenty europejskie	6
2.2. Dokumenty krajowe	7
2.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.....	7
2.4. Krajowe regulacje prawne	7
3. Zasady pracy nad Strategią	10
4. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach.....	11
4.1. Informacje ogólne o mieście	11
4.2. Struktura demograficzna mieszkańców	11
5. Diagnoza warunków życia mieszkańców oraz istniejących problemów społecznych w Gminie Mieście Łańcut.....	18
5.1. Edukacja, ochrona zdrowia, kultura, sport i rekreacja.....	18
5.1.1. Edukacja.....	18
5.1.2. Ochrona zdrowia	24
5.1.3. Kultura, sport i rekreacja	25
5.2. Rynek pracy i bezrobocie.....	27
5.3. Wykluczenie społeczne	30
5.3.1. Ubóstwo.....	32
5.3.2. Bezdomność	34
5.3.3. Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność	35
5.4. Zagrożenia współczesnej rodziny	36
5.5. Uzależnienia od substancji psychoaktywnych.....	38
6. Analiza SWOT.....	44
7. Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020.....	46

8. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020.....	55
8.1. Monitoring i ewaluacja Strategii.....	55
8.2. Źródła finansowania.....	56
9. Harmonogram Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020.....	57

1. Istota i znaczenie Strategii dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Miasto Łańcut

Polityka społeczna, według Kurzynowskiego *to działalność państwa, samorządów i organizacji pozarządowych zmierzająca do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, prorozwojowych struktur społecznych oraz stosunków społecznych opartych na równości i sprawiedliwości społecznej, sprzyjających zaspokajaniu potrzeb społecznych na dostępnym poziomie*.¹ Definicja ta zawiera trzy istotne dla polityki społecznej cele: dbałość o warunki bytu, prorozwojowe struktury i stosunki społeczne. Pierwszy cel odwołuje się do dbania przez państwo, by społeczeństwo miało możliwość zaspokajania podstawowych potrzeb poprzez pracę zarobkową, emerytury, renty lub świadczenia społeczne. Drugi cel wskazuje na konieczność kształtowania kapitału ludzkiego, który byłby zdolny do realizowania różnorodnych zadań w warunkach konkurencji na rynkach. Trzeci cel wskazuje na potrzebę kształtowania stosunków społecznych w oparciu o zasadę sprawiedliwości oraz zapewnianie równości szans na starcie każdemu człowiekowi. Podmiotem odpowiedzialnym za kształtowanie i realizowanie polityki społecznej jest państwo, samorządy oraz organizacje pozarządowe. Jakość relacji oraz stopień współpracy między poziomem ogólnokrajowym, regionalnym oraz lokalnym decyduje o skuteczności polityki społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej² nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Art. 16 b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w dokumencie Strategii. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych

---

¹ Kurzynowski A. (2001) Polityka społeczna- podstawowe pojęcia i zakres. W: Kurzynowski A. (red.), *Polityka społeczna*. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 11.

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2013 r., poz. 182.)

występujących w danej społeczności lokalnej oraz ocenie znaczenia i roli czynników warunkujących te zjawiska.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osoby zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym zadaniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

2. Podstawa formalna tworzenia Strategii

Priorytetowe kierunki zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia są zgodne z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Poniższy rozdział przedstawia opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią przesłanki dla Strategii.

2.1. Dokumenty europejskie

Kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest ona nowym długookresowym programem rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Wyznaczone zostały trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach
- wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez KE, a realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym.

2.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030

Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowy Program Reform KRR

Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

2.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut uwzględnia zapisy poniższych dokumentów regionalnych oraz lokalnych:

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2007-2014

2.4. Krajowe regulacje prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut uwzględnia, między innymi, zapisy obowiązujących przepisów prawnych:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 182 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 594 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego

(tj. Dz. U. 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości

i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. 2012, poz. 1356 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 124 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2013 r. poz. 135 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 674 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn.zm.),

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1456),

Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 1228 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U 2012 r. poz. 788 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tj. Dz. U 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440),

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 966 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1442),

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (tj. Dz. U. 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. 2010 roku Nr 33, poz. 178 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tj. Dz. U. 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).

3. Zasady pracy nad Strategią

Diagnoza problemów społecznych w Gminie Miasto Łańcut została opracowana na podstawie danych statystycznych oraz sprawozdań z realizacji programów; a także dokumentu Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych przygotowanego w 2013 roku przez Studio Diagnozy i Profilaktyki w Krakowie na podstawie badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, a także pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Łańcucie. W oparciu o diagnozę sytuacji w Łańcucie, raporty oceniające sposób wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Łańcut na lata 2006 – 2013, opracowane przez powołany w tym celu Zespół specjalistów, oraz analizę SWOT wyznaczone zostały cele, kierunki działań oraz wskaźniki realizacji założeń Strategii.

4. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach

4.1. Informacje ogólne o mieście

Łańcut jest gminą miejską położoną w powiecie łańcuckim, w województwie podkarpackim, malowniczo położoną na granicy Pogórza Rzeszowskiego oraz Pradoliny Podkarpackiej. Miasto, zajmujące powierzchnię 1942 ha, otrzymało prawa miejskie z rąk króla Kazimierza Wielkiego. Łańcut sąsiaduje z miastami: Rzeszów, Przeworsk oraz Leżajsk. Sąsiedztwo Rzeszowa (16 km), głównego ośrodka wzrostu w regionie, wywiera duży wpływ na rozwój Łańcuta. W mieście zlokalizowanych jest wiele instytucji o znaczeniu gminnym i powiatowym. Atrakcyjne położenie miasta przy głównej trasie komunikacyjnej drogowej i kolejowej na wschód jest jego niewątpliwym atutem. W niewielkiej odległości (20 km) znajdują się lotnisko w Jasionce oraz przejście graniczne z Ukrainą (80 km). Jedną z największych atrakcji turystycznych miasta jest, usytuowany w centrum, kompleks parkowo-pałacowy Lubomirskich i Potockich. Miasto ma charakter przemysłowo-usługowy, oferując najwięcej miejsc pracy w handlu i naprawach, usługach i edukacji oraz przemyśle.

4.2. Struktura demograficzna mieszkańców

Gmina Miasto Łańcut posiada umiarkowany potencjał ludnościowy. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przeważa liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, dominuje ludność w wieku produkcyjnym. W przyszłości spodziewane stopniowe zwiększanie się grupy osób w wieku poprodukcyjnym, związane z procesami starzenia się ludności, będzie miało duży wpływ na sytuację gospodarczą w mieście.

Struktura ludności w podziale na wiek i płeć stanowi podstawę większości analiz demograficznych, gdyż determinuje skalę i rodzaj potrzeb społecznych. Poniższy wykres przedstawia liczbę ludności faktycznie zamieszkałą w Gminie Miasto Łańcut w latach 2010-2012 ogółem (dane dotyczą stanu na dzień 31 grudnia każdego roku). Przez

analizowany okres czasu liczba ludności ulegała wahaniom. W 2012 roku Gminę Miasto Łańcut zamieszkiwało 17913 mieszkańców ogółem, w tym 8502 mężczyzn oraz 9411 kobiet. Średnia gęstość zaludnienia Gminy Miasto Łańcut w 2012 roku wyniosła 921 osób/km².

Tab.1. Liczba ludności Gminy Miasto Łańcut w latach 2010-2012. Opracowanie własne. Źródło: Urząd Miasta w Łańcucie.

Liczba ludności wiek:	2010 rok	2011 rok	2012 rok
Ogółem	17923	17953	17913
Kobiety	9411	9408	9411
Mężczyźni	8512	8545	8502

Sytuacja demograficzna w Gminie Miasto Łańcut jest umiarkowanie korzystna. Najbardziej liczną grupą jest ludność w wieku produkcyjnym. Stopniowo maleje liczba osób do 18 roku życia, natomiast wzrasta liczba osób po 61/66 roku życia. Ludność w wieku poprodukcyjnym w 2012 roku przewyższała ludność w wieku przedprodukcyjnym. Analizując strukturę wieku ludności gminy można zaobserwować, że stopniowo maleje odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na starzenie się społeczeństwa.

Tab.2. Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w Gminie Miasto Łańcut w latach 2007-2012 według kategorii wieku. Opracowanie własne. Na podstawie danych GUS: Bank Danych Lokalnych.

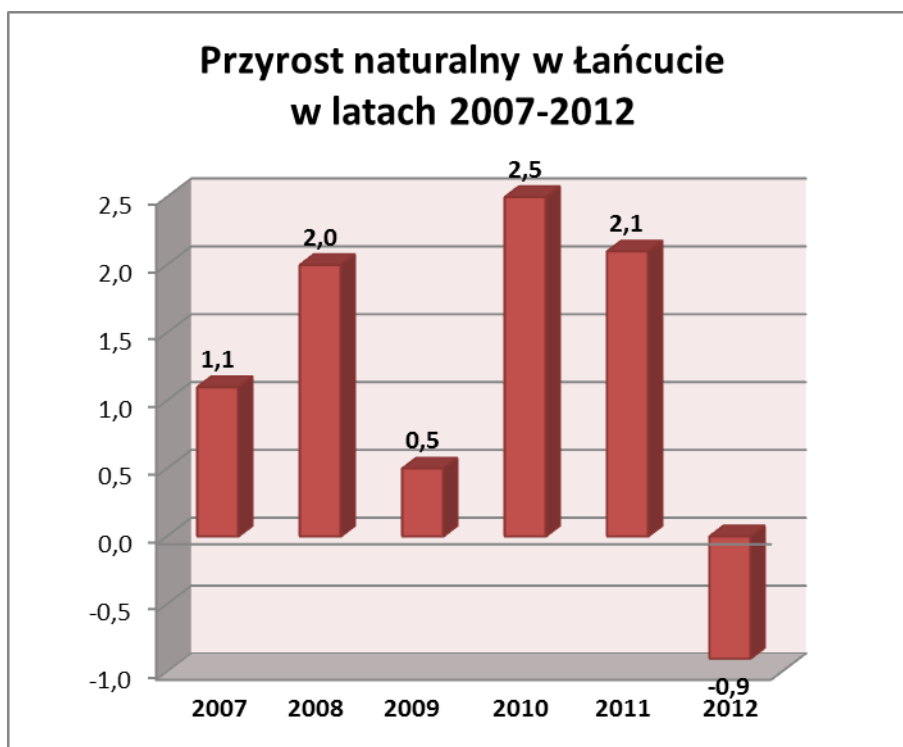
Liczba ludności wiek:	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Przedprodukcyjny 0-17 lat	20,5%	19,9%	19,4%	19,1%	18,7%	18,2%
Produkcyjny 18-60/65 lat	62,6%	62,9%	63,1%	63,1%	62,9%	62,6%
Poprodukcyjny 61/66 lat i więcej	16,9%	17,2%	17,5%	17,8%	18,4%	19,2%

Sytuacja w Gminie Miasto Łańcut jest mniej korzystna niż w kraju, województwie podkarpackim, również nieco mniej korzystna od struktury demograficznej w powiecie łańcuckim.

Tab.3. Procentowy udział ludności według kategorii wieku w 2012 roku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Liczba ludności wiek:	Polska	Województwo podkarpackie	Powiat łańcucki	Łańcut
Przedprodukcyjny 0-17 lat	18,3%	19,5%	20,6%	18,2%
Produkcyjny 18-60/65 lat	63,9%	63,8%	62,1%	62,6%
Poprodukcyjny 61/66 lat i więcej	17,8%	16,7%	17,3%	19,2%

Zmiany w strukturze demograficznej ludności spowodowane są zmianami w przyroście naturalnym oraz wydłużeniem czasu trwania życia. Poniższy wykres przedstawia przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Miasto Łańcut w latach 2007-2012. W latach 2007-2011 w gminie istniał dodatni przyrost naturalny, choć jego wartość ulegała wahaniom. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności w Gminie Miasto Łańcut w 2012 roku osiągnął wartość ujemną (-0,9) i był niższy od wskaźnika przyrostu naturalnego dla całego powiatu łańcuckiego (1,7) oraz województwa podkarpackiego (1,3).

Wykres 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Miasto Łańcut w latach 2007-2012. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Sytuacja społeczna kształtowana jest również przez zmiany w modelu rodziny. W Gminie Miasto Łańcut liczba zawieranych małżeństw w latach 2007-2012 ulegała wahaniom. Wskaźnik liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności w Łańcucie przyjął w 2012 roku wartość 5,7 i był nieco wyższy od wskaźnika dla województwa podkarpackiego (5,6) oraz wskaźnika dla powiatu łańcuckiego (5,5).

Tab. 4. Liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności w Gminie Mieście Łańcut. Opracowanie własne na podstawie danych Bank Danych Lokalnych GUS.

Liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	6,4	8,1	6,6	6,6	4,7	5,7

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika przez analizowany okres czasu ulegała pewnym wahaniom, osiągając wartość w 2012 roku 59,8 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (w porównaniu do wskaźnika obciążenia demograficznego dla kraju- 56,6, województwa podkarpackiego – 56,7, oraz powiatu łańcuckiego – 60,9). Zmniejszające się obciążenie demograficzne do 2010 roku było związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym, natomiast późniejszy wzrost wartości wskaźnika obciążenia demograficznego wiązał się ze spadkiem odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, a także wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Porównując sytuację w Łańcucie do sytuacji w całym powiecie łańcuckim, należy zauważyć, że w przypadku powiatu wskaźnik obciążenia demograficznego jest wyższy z powodu przewagi osób w wieku przedprodukcyjnym nad osobami w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Miasto Łańcut w latach 2007-2012. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Jednym z najczęściej stosowanych mierników zaawansowania procesu starzenia się jest wskaźnik starości, przedstawiający udział osób starszych wśród ogółu populacji. Wartość tego współczynnika w ciągu ostatnich lat systematycznie wzrasta. W 2012 roku współczynnik starości, przedstawiający udział kobiet w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyzn w wieku 65 lat i więcej wśród ogółu populacji, w mieście wyniósł 19,2% i był wyższy od współczynnika starości dla powiatu łańcuckiego, wyższy od współczynnika starości obliczonego dla całego województwa podkarpackiego oraz kraju. Innym miernikiem procesu starzenia się ludności jest indeks starości, wyrażający liczbę osób starszych (w wieku poprodukcyjnym) przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2012 roku wskaźnik ten, obliczony dla ludności w Gminie Miasto Łańcut przyjął wartość 105,6 (dla porównania – powiat łańcucki – 83,8; województwo podkarpackie – 85,9; Polska – 97,1). Starzenie się społeczeństwa wraz ze zmniejszającym się przyrostem naturalnym przyczynia się do powstania problemów: ekonomicznego, finansowego oraz społecznego. Ten niekorzystny trend demograficzny zachodzi w skali ogólnokrajowej, pojawiające się natomiast problemy społeczne powinny być rozwiązywane lokalnie. W Gminie Miasto Łańcut proces ten

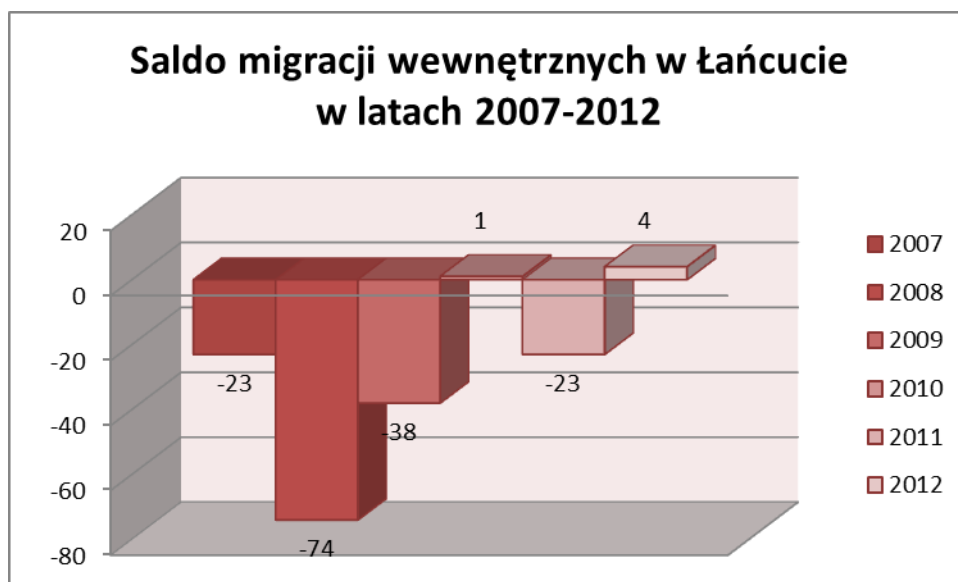
będzie postępował szybciej oraz w większym natężeniu w porównaniu do innych obszarów Polski.

Migracje ludności to przemieszczenia związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) i przekroczeniem granicy administracyjnej jednostki terytorialnej. W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie (przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego)
- wewnątrzwojewódzkie (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa)
- międzypowiatowe (przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego)
- wewnątrzpowiatowe (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu).

Migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Poniższy wykres przedstawia saldo migracji wewnętrznych (różnica między napływem oraz odpływem ludności z miasta), w obrębie kraju w przedziale czasu od 2007 do 2012 roku. W analizowanym okresie czasu, saldo migracji ulegało wahaniom, przyjmując najczęściej ujemne wartości, co wskazuje, że więcej mieszkańców wyjeżdżało z miasta, niż się w nim osiedlało. Największy odpływ ludności nastąpił w 2008 roku.

**Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Miasto Łańcut w latach 2007-2012.
Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.**

Poniższy wykres przedstawia saldo migracji zewnętrznych (zagranicznych) w Gminie Miasto Łącut w okresie czasu od 2007 do 2012 roku. Saldo migracji zewnętrznych w analizowanym czasie ulegało wahaniom, przyjmując niewielkie wartości. Największy odpływ ludności za granicę nastąpił w 2007 oraz 2010 roku, natomiast największy napływ ludności z zagranicy wystąpił w 2009 roku.

Wykres 4. Saldo migracji zagranicznych w Gminie Miasto Łącut w latach 2007-2012. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

5. Diagnoza warunków życia mieszkańców oraz istniejących problemów społecznych w Gminie Mieście Łańcut

5.1. Edukacja, ochrona zdrowia, kultura, sport i rekreacja

Gmina Miasto Łańcut charakteryzuje się wysokim poziomem jakości kapitału ludzkiego, poziom wykształcenia mieszkańców jest lepszy od poziomu wykształcenia mieszkańców powiatu łańcuckiego oraz mieszkańców całego kraju. Na terenie miasta znajdują się placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom możliwość kształcenia się na różnych etapach rozwoju. Jednym z największych wyzwań stojącym przed lokalnymi władzami oraz instytucjami działającymi w mieście jest prowadzenie działań zmierzających do większego wykorzystania istniejącego kapitału społecznego i ludzkiego mieszkańców w procesie społeczno-ekonomicznego rozwoju miasta. W mieście istnieje infrastruktura sportowa i rekreacyjna, aktywnie działający Miejski Dom Kultury oraz liczne organizacje pozarządowe.

5.1.1. Edukacja

Rozwój współczesnej gospodarki w coraz większym stopniu opiera się na wiedzy. Dane dotyczące wykształcenia mieszkańców Gminy Miasto Łańcut pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego, który przeprowadzony został w 2002 roku. Od tego czasu wzrosła dostępność szkolnictwa oraz liczba osób, które decydują się zdobywać coraz wyższe wykształcenie, dlatego też można przypuszczać, że w chwili obecnej wykształcenie mieszkańców będzie bardziej korzystne od wskaźników prezentowanych w tabeli. Dla porównania w tabeli przedstawione zostały dane dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu łańcuckiego w 2002 i 2011 roku.

Tab.5. Ludność faktycznie zamieszkała w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia na podstawie wyników spisów w latach 2002 i 2011. Źródło: Główny Urząd Statystyczny (2012). Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych. Warszawa.

Poziom wykształcenia	2002	2002	2002	2011	2011
	% ludności Łańcut	% ludności Powiat łańcucki	% ludności Polska	% ludności Powiat łańcucki	% ludności Polska
Wyższe	16,4	8,2	9,9	15,4	16,8
Średnie i policealne	43,2	32	31,5	32,6	31,4
Zasadnicze zawodowe	15,9	23,1	23,2	22,1	21,5
Podstawowe ukończone i gimnazjalne**	21,1	32,4	29,8	27,7	23,8
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	2,7	3,6	3,6	1,2	1,4

** w 2002 roku wykształcenie wyłącznie podstawowe

Wykształcenie mieszkańców Gminy Miasto Łańcut było w 2002 roku wyższe w porównaniu do poziomu wykształcenia Polaków oraz wykształcenia mieszkańców powiatu łańcuckiego. W 2002 roku wykształcenie mieszkańców powiatu łańcuckiego było zbliżone do wyników uzyskanych dla całej Polski. Kolejny Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku pokazał również poprawę poziomu wykształcenia wszystkich Polaków. Mieszkańcy powiatu łańcuckiego w 2011 roku charakteryzowali się zbliżonym poziomem wykształcenia do poziomu wykształcenia wszystkich Polaków. W 2002 roku wykształcenie mieszkańców Gminy Miasto Łańcut było znacznie lepsze od wykształcenia mieszkańców powiatu łańcuckiego, dlatego też można spodziewać się, że również w 2011 roku poziom wykształcenia mieszkańców miasta był bardziej korzystny, czego potwierdzeniem są wyniki uzyskane w badaniu NSP z 2011 roku, w którym poziom wykształcenia mieszkańców miast (podział uwzględniał rozróżnienie na mieszkańców miast oraz wsi) w powiecie łańcuckim kształtował się następująco: 25,7% osób – wykształcenie wyższe, 38,2% osób – średnie i policealne, 14,1% osób – zasadnicze zawodowe, 15,6% osób – podstawowe ukończone i gimnazjalne, zaś 0,5% osób – podstawowe nieukończone oraz bez wykształcenia.

Na terenie miasta znajdują się placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom możliwość kształcenia się na różnych etapach rozwoju. W Łańcucie funkcjonują placówki oświatowe:

Przedszkole Miejskie Nr 1,
Przedszkole Miejskie Nr 2,
Przedszkole Miejskie Nr 3,
Przedszkole Miejskie Nr 4,
Przedszkole Miejskie Nr 5,
Niepubliczne Przedszkole Artystyczno-Językowe „Babyland”,
Niepubliczne Przedszkole „Jaś i Małgosia”,
Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Niebieska Kraina”,
Niepubliczne Przedszkole Artystyczno-Językowe Nutka Anna Białek,
Przedszkole Niepubliczne Sióstr Służebniczek NMP NP.,
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Ks. Jana Twardowskiego w Łańcucie,
Szkoła Podstawowa Nr 3 im. 10 Pułku Strzelców Konnych w Łańcucie,
Publiczne Gimnazjum Nr 1 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Łańcucie,
Zespół Szkół Nr 1 - Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Jana Pawła II i Publiczne
Gimnazjum Nr 2 w Łańcucie,
I Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza,
Zespół Szkół Nr 1 im. Janusza Korczaka,
Zespół Szkół Nr 2 im. Jana Kochanowskiego,
Zespół Szkół Nr 3 im. Mikołaja Kopernika,
Zespół Szkół Technicznych.

W 2012 roku (GUS, Bank Danych Lokalnych) 720 dzieci było zapisanych do przedszkoli. Według danych GUS w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2012/2013 uczyły się 1084 osoby, w szkołach gimnazjalnych – 679 osób, w liceum ogólnokształcącym – 1199 osób, w technikum – 838 osób.

Na terenie miasta działa również Uniwersytet Trzeciego Wieku. Aktywizacja osób starszych oraz wzrost kapitału intelektualnego jest szczególnym zadaniem, gdyż to właśnie w tej grupie osób kapitał intelektualny Polski jest znacznie niższy, niż kapitał

najbardziej rozwiniętych krajów w Europie. Działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku wydaje się tym bardziej istotna. W Łańcutcie funkcjonuje również Łańcuckie Stowarzyszenie Oświatowe, powołane przez nauczycieli szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w mieście. Celem Stowarzyszenia jest aktywizowanie środowiska, realizacja projektów przeznaczonych dla dzieci i młodzieży oraz pozyskiwanie środków na ten cel.

Nowoczesna gospodarka o dużym potencjale innowacyjności wymaga rozwijania umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii komunikacyjnych. Miejscem wyrównywania szans dzieci, już na wczesnych etapach edukacji, w tym zakresie może być szkoła. Istotnymi informacjami, dającymi obraz na temat rozwoju społeczeństwa informacyjnego w mieście, są statystyki dotyczące dostępu uczniów do komputerów w szkole, w tym również dostępu do komputerów z dostępem do Internetu. Poniższa tabela przedstawia informacje na ten temat.

Tab.6. Dostęp uczniów w Gminie Miasto Łańcut do komputerów z dostępem do Internetu w szkołach. GUS. Vademecum Statystyczne Samorządowca 2012.

		2009/10	2010/11	2011/12
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach	Szkoły podstawowe	84	81	71
	Szkoły gimnazjalne	50	50	53
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach	Szkoły podstawowe	14	14	16
	Szkoły gimnazjalne	14	14	13

W badaniu w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Gminie Miasto Łańcut w 2013 roku, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych pytani byli o swoje doświadczenia związane z używaniem komputera. Niewielki odsetek badanych uczniów nie posiadał dostępu do komputera w domu (1,8% uczniów szkół podstawowych, 1,8% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Uczniowie, którzy mieli w domu dostęp do komputera, spędzali przed nim najczęściej od 1 do 3 godzin dziennie, a 1,2% uczniów szkół podstawowych, 6,3% badanych gimnazjalistów oraz 6,8% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznawało, że poświęca tej czynności ponad 5 godzin dziennie. Należy podkreślić, że korzystanie z komputera było ulubioną formą spędzania wolnego czasu dla 49,4% badanych uczniów szkół podstawowych, 67,1% badanych

gimnazjalistów oraz 60,6% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Badani uczniowie najczęściej korzystali z Internetu (26,2% uczniów szkoły podstawowej, 27,9% gimnazjalistów, 32,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Młodzi mieszkańcy często korzystają z nowoczesnych technologii komunikacyjnych. Dostępność oraz kompetencje związane z technologiami komunikacyjnymi mniejsze są wśród starszych mieszkańców, a także osób mniej wykształconych.

Aktywność obywatelska oraz umiejętność współpracy i wymiany wiedzy stają się kluczowe w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki oraz przyczyniają się do powiększania dobrobytu społecznego. Pobudzanie aktywności mieszkańców, ich zaangażowania w sprawy lokalne oraz kształtowanie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów społecznych stają się jednym z największych wyzwań stojącym przed lokalnymi władzami oraz instytucjami działającymi w mieście. Badanie prowadzone w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Łańcucie w 2013 roku dostarcza danych, wskazujących na stosunkowo niewielką aktywność młodych mieszkańców. Wraz z wiekiem młodych mieszkańców, wzrasta odsetek badanych, którzy angażują się w wolnym czasie w działalność różnych organizacji – 10,6% badanych uczniów szkół podstawowych, 17,2% badanych gimnazjalistów oraz 16,7% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że ich ulubioną formą spędzania wolnego czasu jest udział w pracach różnych organizacji.

Na terenie Gminy Miasto Łańcut w 2012 roku działało 60 stowarzyszeń oraz organizacji społecznych (GUS, Bank Danych Lokalnych). Jednym ze wskaźników pozwalających na określenie wielkości sektora pozarządowego jest liczba fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych przypadających na 10 tysięcy ludności. W 2012 roku na 10 tysięcy mieszkańców Gminy Miasto Łańcut przypadało 36 fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych (GUS, Bank Danych Lokalnych, dla porównania 24 fundacje, stowarzyszenia oraz organizacje społeczne przypadały na 10 tysięcy ludności powiatu łańcuckiego, 30 fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych przypadało na 10 tysięcy ludności województwa podkarpackiego, 30 fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych przypadało na 10 tysięcy ludności Polski w 2012 roku).

Na terenie miasta swoją działalność prowadzą różne inne organizacje, fundacje i stowarzyszenia, między innymi:

- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych. Koło Gminne z siedzibą w Łańcucie,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Miejski w Łańcucie,
- Światowy Związek Żołnierzy AK, Zarząd w Łańcucie,
- Polski Związek Sybiraków Zarząd w Łańcucie,
- Związek Więźniów Politycznych Koło „Orląt” w Łańcucie,
- Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej, Zarząd w Łańcucie,
- Ogólnopolski Związek Żołnierzy Batalionów Chłopskich Koło w Łańcucie,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Terenowe Nr 4 Powiatu Łańcuckiego w Łańcucie,
- Stowarzyszenie Łańcucki Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej Miasta Łańcuta,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Łańcuckiej,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w Łańcucie,
- Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Łańcuckiej,
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rozwoju i Edukacji Pracowników Ochrony Zdrowia – COR et VITA,
- Towarzystwo Pomocy Św. Brata Alberta Koło w Łańcucie,
- Łańcuckie Towarzystwo Muzyczne w Łańcucie,
- Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec w Łańcucie,
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych i Administracji RP Koło w Łańcucie,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko-Gminny w Łańcucie,
- Międzynarodowe Kursy Muzyczne im. Zenona Brzeskiego w Łańcucie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szpitala w Łańcucie,
- Ochotnicza Straż Pożarna Łańcut,
- Kongregacja Prywatnych Przedsiębiorców Ziemi Łańcuckiej,
- Koło Środowiskowe - Charytatywne „Caritas” z siedzibą w Łańcucie,
- Łańcuckie Stowarzyszenie Oświatowe,

- Łańcucki Klub Motocyklowy Horda Łańcut,
- Łańcuckie Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Artystycznej „GEST”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Młodzieży Specjalnej Troski w Łańcucie,
- Klub Krótkofalowców SP8PCF przy Liceum Ogólnokształcącym w Łańcucie,
- Stowarzyszenie Taneczne Art. Dance,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Pieśni i Tańca Łańcut w Łańcucie,
- Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie” w Lipniku, Klub i Świetlica w Łańcucie,
- Stowarzyszenie „Wychowanie i Resocjalizacja”,
- Polski Związek Głuchych Oddział Łańcucki w Łańcucie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Oddziału Psychiatrii Dzieci i Młodzieży,
- Polski Związek Niewidomych Okręg Podkarpacki Koło Powiatowe w Łańcucie.

5.1.2. Ochrona zdrowia

W mieście funkcjonuje „Centrum Medyczne w Łańcucie” Sp. z o.o., które sprawuje całodobową opiekę lekarską i pielęgniarską: w oddziałach szpitalnych i ratunkowym, poradniach specjalistycznych, gabinetach podstawowej opieki zdrowotnej oraz poprzez rehabilitację, profilaktykę i promocję zdrowia. Szpital św. Michała Archanioła dysponuje 269 łózkami na 15 oddziałach. Rocznie hospitalizuje średnio 12 tysięcy pacjentów. W szpitalu działają oddziały: Chirurgiczny, Urazowo-Ortopedyczny, Chorób Wewnętrznych, Geriatryczny, Kardiologiczny, Neurologiczny, Medycyny Paliatywnej, Chorób Zakaźnych, Pediatryczny, Ginekologiczno-Położniczy, Neonatologiczny, Rehabilitacyjny, Psychiatryczny dla Dzieci i Młodzieży oraz Dzienny Psychiatryczny dla Dzieci i Młodzieży, Anestezjologii i Blok Operacyjny, a także Opieki Doraźnej.

W strukturach „Centrum Medycznego w Łańcucie” funkcjonuje również Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Handzlówka im. Władysława Kluza, której celem jest objęcie opieką całodobową osób niewymagających hospitalizacji, które z powodu złego stanu zdrowia i trudną sytuacją rodzinną nie mogą przebywać w środowisku domowym. Pacjenci niewymagający hospitalizacji mogą skorzystać również z usług ze

stacjonarnego Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Łańcucie, prowadzącego opiekę całodobową (świadczenia o charakterze pielęgnacyjnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym). Na terenie miasta funkcjonuje 12 przychodni oraz 11 aptek (GUS, Bank Danych Lokalnych) W 2012 roku na 10 tysięcy mieszkańców przypadało 7 placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W roku 2012 na jedną ogólnodostępną aptekę przypadało 1649 mieszkańców (GUS).

5.1.3. Kultura, sport i rekreacja

Największą atrakcją turystyczną i wizytówką miasta jest zamek w Łańcucie, jedna z najpiękniejszych rezydencji arystokratycznych w Polsce. Zwiedzający zamek mogą podziwiać zamkowe wnętrza, stajnie i wozownię, zbiory sztuki cerkiewnej, Storczykarnię, Historię Miasta i Regionu, w tym 10 Pułk Strzelców Konnych, Bibliotekę Zamkową oraz park. Na terenie Łańcuta znajduje się również Muzeum Gorzelnictwa, największy w Polsce zbiór ikon oraz zabytki architektury judaistycznej, w tym XVIII wieczna synagoga z autentyczną Bimą oraz cmentarz żydowski.

Na terenie miasta działa Miejski Dom Kultury, a także Miejska Biblioteka Publiczna z 2 Filiami oraz Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rzeszowie – Filia w Łańcucie. Celem Miejskiego Domu Kultury w Łańcucie jest udostępnianie i upowszechnianie różnych dziedzin sztuki amatorskiej i profesjonalnej (taniec, teatr, film, muzyka, plastyka, folklor). Instytucja prowadzi systematyczną pracę dydaktyczno-wychowawczą w zespołach artystycznych, klubach i kołach zainteresowań. W Miejskim Domu Kultury funkcjonuje Szkoła Muzyczna Yamaha, w której dzieci i młodzież mogą kształcić się w zakresie gry na różnych instrumentach oraz rytmiki i tańca. Od 2011 roku Miejski Dom Kultury wraz z Urzędem Miejskim prowadzi miejską telewizję internetową TV Łańcut, od tego roku rozpoczęła działalność również w strukturach MDK Podkarpacka Agencja Turystyczna, prowadząca Punkt Informacji Turystycznej. Od kilku lat Miejski Dom Kultury w Łańcucie organizuje różne imprezy, między innymi, Wojewódzki Przegląd Dziecięcych i Młodzieżowych Zespołów Tańca Ludowego „Garniec”, Festiwal Piosenki Dziecięcej „Moje Miasto” czy Łańcuckie Konfrontacje Fotograficzne.

Poniższa tabela przedstawia wybrane wskaźniki dotyczące kultury i sztuki w Gminie Miasto Łańcut.

Tab. 7. Wskaźniki dotyczące kultury i sztuki (działalność bibliotek, domów, ośrodków kultury i świetlic) w Gminie Miasto Łańcut. Opracowanie własne na podstawie danych Bank Danych Lokalnych GUS.

Wskaźniki	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ludność na 1 placówkę biblioteczną	4517	4506	4505	4546	4550	4536
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	395	395	383	373	373	358
Imprezy ogółem	275	-	291	-	259	314
Uczestnicy imprez	51977	-	24749	-	26166	33465
Zespoły artystyczne	22	-	15	-	15	12
Członkowie zespołów artystycznych	356	-	290	-	249	213
Koła (kluby)	5	-	7	-	7	8
Członkowie kół	63	-	188	-	138	126

W mieście funkcjonuje Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, którego celem jest popularyzacja rekreacji, organizacja zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych. Instytucja tworzy bazę dla rozwoju sportu i wypoczynku, prowadzi wypożyczalnię sprzętu sportowo -turystycznego na następujących obiektach: hali sportowo-widowiskowej, krytej pływalni oraz basenie kąpielowym. W baza sportowa istniejąca w mieście obejmuje 14 obiektów sportowych oraz 5 boisk przyszkolnych.

Tab. 8. Wskaźniki dotyczące sportu i rekreacji w Gminie Miasto Łańcut. Opracowanie własne na podstawie danych Bank Danych Lokalnych GUS.

Wskaźniki	2008 rok	2010 rok	2012 rok
Kluby	10	11	8
Członkowie	567	800	204
Ćwiczący ogółem	618	736	289
Ćwiczący do lat 18 ogółem	413	600	219
Sekcje sportowe	15	18	11

W Łańcutcie działają następujące kluby sportowe, stowarzyszenia kultury fizycznej: Polskie Towarzystwo Gimnastyczne SOKÓŁ, Stal Łańcut, Miejski Klub Sportowy Łańcut, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej Miasta Łańcuta – Klub Sportowy Łańcut, Powiatowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe,

Łańcucki Klub Karate „Sochin”, Łańcuckie Towarzystwo Cyklistów ŁTC, a także kluby sportowe, stowarzyszenia kultury fizycznej nieprowadzące działalności gospodarczej: Klub Sportowy MOSiR oraz Łańcucki Klub Karate Kyokushin. W mieście działają ponadto uczniowskie kluby sportowe: Uczniowski Klub Sportowy „BRAJP” w Łańcucie, Uczniowski Klub Sportowy „Młode Żywioty”, Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy w Łańcucie, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Zieloni”, Uczniowski Klub Sportowy „Stal” przy Zespole Szkół Mechanicznych w Łańcucie, Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA”, Uczniowski Klub Sportowy „MOSiR”, Uczniowski Klub Sportowy Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej MDK - GAMBIT Łańcut, Uczniowski Klub Sportowy przy I LO w Łańcucie oraz Uczniowski Klub Sportowy „WODNIAK”, a także stowarzyszenia zwykłe: Społeczne Stowarzyszenie Popierania Sportu, Kultury i Turystyki w Łańcucie oraz Klub Kibica Sokoła Łańcut.

5.2. Rynek pracy i bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych w mieście. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych z terenu miasta, ponad połowę stanowią osoby długotrwale bezrobotne.

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Długotrwale bezrobocie często prowadzi do ubóstwa oraz marginalizacji społecznej.

Miasto ma charakter przemysłowo-usługowy, oferując najwięcej miejsc pracy w handlu i naprawach, usługach i edukacji oraz przemyśle. W Łańcucie funkcjonują instytucje użyteczności publicznej, zakłady usługowe i przemysłowe zatrudniające od kilkudziesięciu do kilkuset pracowników. Do najważniejszych zakładów działających

w mieście należy, między innymi, ARGO Sp. z o.o. Słodyczne, Fabryka Wódek POLMOS ŁAŃCUT S.A., VIPO Sp. z o.o. Zakłady Odzieżowe, Koelner Łańcucka Fabryka Śrub Sp. z.o.o, OKNOPLAST Producent okien i drzwi z PCV.

W 2012 roku w rejestrze REGON wpisanych było 1999 podmiotów gospodarki narodowej, w tym w sektorze rolniczym – 9 podmiotów, w sektorze przemysłu i budownictwa – 347 podmiotów, pozostała działalność – 1643 podmioty. Zdecydowaną większość stanowią niewielkie podmioty gospodarcze, w których jest zatrudnionych 0-9 osób.

Tab.9. Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki. GUS. 2012 rok.

Wskaźniki - 2012 rok	Łańcut	Powiat łańcucki	Województwo podkarpackie	Polska
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności	1102	693	728	1032
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	13,3	9	8,7	12

Bliskie sąsiedztwo Rzeszowa, wpływa na rynek pracy w powiecie łańcuckim. Duża grupa mieszkańców powiatu łańcuckiego zatrudniona jest w Rzeszowie, a większość lokalnych firm, szczególnie tych mniejszych, świadczy usługi na rzecz stolicy regionu.³ Według danych Banku Danych Lokalnych GUS, w powiecie łańcuckim stopa bezrobocia rejestrowanego w 2012 roku, wynosiła 19% i była wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowanego dla kraju (13,4%), była również wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowanego dla województwa podkarpackiego (16,4%). Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łańcucie, prawie połowę zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie łańcuckim stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy (42%), 22,6% zarejestrowanych stanowiły osoby do 24 roku życia, ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych (54,2%) stanowiły osoby do 34 roku życia, 48,3% zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby bez średniego wykształcenia, 25,2% zarejestrowanych bezrobotnych – osoby bez stażu pracy, natomiast 4,5% zarejestrowanych – osoby niepełnosprawne. Problemem w powiecie łańcuckim

³ Sytuacja na rynku pracy powiatu łańcuckiego w kontekście uwarunkowań społeczno-gospodarczych (2009). Kraków: Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska.

jest wysoki odsetek młodych osób bezrobotnych (ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie łańcuckim stanowią osoby w wieku 18-34 lata).

W 2012 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście wyniósł 10,9% i był niższy niż wartość tego wskaźnika dla powiatu łańcuckiego – 12,2% (Bank Danych Lokalnych GUS).

Na koniec grudnia 2012 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łańcucie zarejestrowane były 1233 osoby bezrobotne z terenu Gminy Miasto Łańcut, w tym 583 kobiety.

- **87,4%** zarejestrowanych bezrobotnych to będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
- **16,6%** zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku do 25 roku życia.
- **24,1%** zarejestrowanych bezrobotnych to osoby po 50 roku życia.
- **52%** zarejestrowanych bezrobotnych to osoby długotrwale bezrobotne.

Osoby bezrobotne z terenu Gminy Miasto Łańcut mogą uzyskać pomoc w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej oraz Powiatowym Urzędzie Pracy w Łańcucie. Należy podkreślić, że w Diagnozie Lokalnych Zagrożeń Społecznych z 2013 roku zaledwie 9,6% badanych dorosłych mieszkańców przyznało, że posiada wiedzę na temat lokalnych działań wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym, pomimo, że bezrobocie jest poważnym problemem w mieście.

Jedną z form aktywizacji osób bezrobotnych jest organizowanie prac społecznie użytecznych. W 2012 roku do prac społecznie użytecznych zostało skierowanych 14 osób długotrwale bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łańcucie i otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej. W mieście funkcjonuje również Klub Integracji Społecznej, w którego zajęciach uczestniczą głównie osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. W 2012 roku w Klubie realizowano projekt „Lepsze jutro”, mający na celu wspomaganie procesów własnego rozwoju, kształtowanie poczucia własnej wartości, nabywanie umiejętności współdziałania, radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Od 2008 roku w mieście realizowany jest również projekt systemowy „Czas na aktywność w mieście Łańcut” finansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest przeciwdziałanie

zjawisku wykluczenia społecznego poprzez zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych będących długotrwale klientami pomocy społecznej, za pomocą instrumentów aktywnej integracji zawodowej, edukacyjnej, społecznej i zdrowotnej.

5.3. Wykluczenie społeczne

Długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza są najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcucie.

Z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej korzystało w 2011 roku **476** rodzin, w tym **50** rodzin z powodu problemu uzależnień. W 2012 roku z pomocy MOPS korzystały **493** rodziny, w tym **52** rodziny z powodu problemów uzależnień. W 2013 roku (do 30 czerwca) z pomocy MOPS korzystało **399** rodzin, w tym **34** rodziny z powodu problemów uzależnień.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcucie udzielił pomocy w 2011 roku w postaci świadczeń pieniężnych - 396 osobom, świadczeń rzeczowych – 157 osobom, świadczeń porady -25 osobom. W 2012 roku MOPS udzielił pomocy w postaci świadczeń pieniężnych - 408 osobom, świadczeń rzeczowych – 156 osobom, świadczeń porady – 27 osobom. W 2013 roku (do 30 czerwca) MOPS udzielił pomocy w postaci świadczeń pieniężnych – 318 osobom, świadczeń rzeczowych – 149 osobom, świadczeń porady – 18 osobom.

Tab. 10. Powody przyznania pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcucie.

Powody przyznania pomocy społecznej	2010 rok rodziny	2011 rok rodziny	2012 rok rodziny
Ubóstwo	276	233	243
Bezdomność	9	6	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	25	21	24
Bezrobocie	291	240	254
Niepełnosprawność	205	174	169
Długotrwała lub ciężka choroba	301	263	258
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	94	90	91
Przemoc w rodzinie	1	2	1
Alkoholizm	40	45	46
Narkomania	6	5	6

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w latach 2010-2012 była długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza. W badaniu w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w 2013 roku, wśród najczęściej wymienianych przez respondentów grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, znalazły się rodziny wielodzietne (50% badanych), osoby starsze (43,3% badanych) oraz osoby uzależnione (35,6% badanych).

W 2012 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił pomocy i wsparcia 701 osobom, w tym 401 osobom długotrwale korzystającym z pomocy. Ogółem udzielono pomocy w 2012 roku 493 rodzinom (1248 osobom w rodzinach). Poniższa tabela przedstawia typy rodzin objętych pomocą Ośrodka w 2012 roku.

Tab. 11. Typy rodzin objęte pomocą społeczną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcutcie w 2012 roku.

Typy rodzin korzystających z pomocy – liczba rodzin	2012 rok
Rodziny z dziećmi ogółem, w tym	197
z 1 dzieckiem	87
z 2 dziećmi	70
z 3 dziećmi	31
z 4 dziećmi	5
z 6 dziećmi	3
z 7 lub więcej dziećmi	1
Rodziny niepełne ogółem, w tym:	48
z 1 dzieckiem	23
z 2 dziećmi	18
z 3 dziećmi	5
z 4 lub więcej dziećmi	2
Rodziny emerytów i rencistów ogółem, w tym:	151
Jednosobowe	79
Dwuosobowe	36
Trzyosobowe	18
Czterosobowe i więcej	18
Pozostałe rodziny	97

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć na pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym w formie świadczeń pieniężnych (zasiłek celowy, zasiłek okresowy, zasiłek stały, zasiłek celowy specjalny). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy również pomoc rzeczową i finansową oraz pomoc o charakterze niepieniężnym, do której zaliczyć można pracę socjalną, opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, sprawienie pogrzebu, zapewnienie schronienia, odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej, dożywianie dzieci, gorący posiłek.

5.3.1. Ubóstwo

Ubóstwo można rozpatrywać z punktu widzenia jednostek i rodzin, borykających się ze stałym brakiem środków finansowych. Staje się ono kwestią społeczną, gdy natężenie i skala sytuacji charakteryzujących je wywiera destrukcyjny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy całego kraju. Próby charakteryzowania ubóstwa w Polsce opierały się w głównej mierze na definicjach odnoszących się do kategorii minimum socjalnego. Określano pewien koszyk dóbr i usług, który odnosił się

do zaspokajania podstawowych potrzeb.⁴ Z biegiem czasu zaczęto dostrzegać potrzebę szerszego ujmowania ubóstwa, odnosząc je nie tylko do kwestii czysto ekonomicznych, ale również do wykluczenia z pełnego uczestniczenia społecznego. Ubóstwo można pojmować w sposób absolutny lub względny.⁵ Ujęcie absolutne kategorii ubóstwa opiera się na pojęciu zaspokojenia potrzeb w oparciu o precyzyjnie zdefiniowane kategorie ilościowe i jakościowe. Kategoria ubóstwa w ujęciu względnym odnosi się do porównywania poziomu zaspokojenia potrzeb jednostek do przeciętnego poziomu ich zaspokajania w społeczeństwie. Ocena poziomu ubóstwa może odbywać się przez ekspertów i opierać na precyzyjnie zdefiniowanych wskaźnikach. Ocena poziomu zaspokajania potrzeb może odbywać się również przez same jednostki.

Osoby długotrwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Ubóstwo można rozpatrywać z punktu widzenia jednostek i rodzin, borykających się ze stałym brakiem środków finansowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz może przyczynić się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość, zaciąganie kredytów, zaburzenia psychiczne.

Jednym z najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej w mieście jest ubóstwo. Liczba rodzin oraz osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z powodu ubóstwa w latach 2010 - 2012 kształtowała się następująco:

Powód przyznania pomocy społecznej	2010 rok	2011 rok	2012 rok
Ubóstwo	276 rodzin 766 osób	233 rodziny 638 osób	243 rodziny 635 osób

⁴ T. Panek. 2001. Ubóstwo jako kwestia społeczna. W: A. Kurzynowski (red.), Polityka społeczny. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 161.

⁵ K. Głąbicka., 2004. Polityka społeczna państwa polskiego u progu członkostwa w Unii Europejskiej. Radom: Instytut Technologii Eksploatacji, s. 23-25.

5.3.2. Bezdomność

*Bezdomność określa się jako względnie trwałą sytuację człowieka nieposiadającego miejsca spełniającego warunki mieszkalne, w którym mógłby stale i bez ograniczeń przebywać, ani aktualnej możliwości lub chęci uzyskania takiego miejsca.*⁶ Kategorie bezdomnych jest efektem niewłaściwej realizacji mieszkalnictwa, będącego funkcją socjalną państwa. Bezdomność może być również efektem dobrowolnie podjętej decyzji o wyborze takiego stylu życia, występowania patologii w rodzinie, jak również może być wynikiem eksmisji, stanowiącej jedną z częstszych przyczyn bezdomności. Większość bezdomnych żyje w ubóstwie. Ze zjawiskiem bezdomności wiążą się również niekorzystne zjawiska, jak przestępczość wśród bezdomnych, ich zły stan zdrowia, uzależnienia.

Powód przyznania pomocy społecznej	2010 rok	2011 rok	2012 rok
Bezdomność	9 rodzin 11 osób	6 rodzin 8 osób	6 rodzin 8 osób

W mieście przebywa średnio dziewięć osób bezdomnych, zaś ich głównym problemem jest uzależnienie od alkoholu oraz związane z tym zaburzenia psychiczne. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcutie każdej osobie bezdomnej proponuje umieszczenie w schronisku lub noclegowni. Osoby bezdomne mogą również skorzystać z gorącego posiłku oraz suchego prowiantu wydawanych w Kuchni dla ubogich prowadzonej przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Łańcuckie. Towarzystwo prowadzi również łaźnię, z której mogą korzystać osoby bezdomne oraz rozdaje bieliznę i odzież.

⁶ Piekut-Brodzka D. (2000). *O bezdomnych i bezdomności*, Warszawa, s. 42. Za: Głąbicka K. (2004) *Polityka społeczna państwa polskiego u progu członkostwa w Unii Europejskiej*. Radom: Instytut Technologii Eksploatacji., s. 178.

5.3.3. Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność

W Polsce liczba niepełnosprawnych wzrasta, co może wiązać się między innymi ze starzeniem się społeczeństwa. Natężenie zjawiska niepełnosprawności nasila się z wiekiem. Starzenie się społeczeństwa jest związane ze zmniejszaniem się odsetka nowonarodzonych oraz wydłużaniem przeciętnego trwania życia. Wśród osób starszych, obok niepełnosprawności, problemem jest również samotność, choroba, życie w ubóstwie, poczucie braku przydatności. Do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności można zaliczyć choroby, wypadki, zatrucia i urazy. Często niepełnosprawność jest wynikiem przewlekłej choroby. Należy zaznaczyć, że częstość występowania chorób przewlekłych wzrasta wraz z wiekiem.

Powód przyznania pomocy społecznej	2010 rok	2011 rok	2012 rok
Długotrwała lub ciężka choroba	301 rodzin 680 osób	263 rodziny 600 osób	258 rodzin 558 osób
Niepełnosprawność	205 rodzin 476 osób	174 rodziny 395 osób	169 rodzin 371 osób

Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność są częstymi przesłankami przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom Łańcuta. W 2012 roku pomocą społeczną objęto 169 osób niepełnosprawnych, w tym 33 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 77 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, 36 osób z lekkim stopniem niepełnosprawności oraz 23 dzieci do 16 roku życia, zaliczane do osób niepełnosprawnych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc osobom niepełnosprawnym w postaci świadczeń obowiązkowych (zasiłki stałe) oraz świadczeń fakultatywnych (zasiłki okresowe i celowe).

Sytuacja demograficzna w Łańcucie jest umiarkowanie korzystna, ludność miasta starzeje się, zaś odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przewyższa odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa stawia przed samorządem lokalnym nowe wyzwania, wraz ze starzeniem się mieszkańców wzrasta liczba osób chorych oraz dotkniętych różnymi formami niepełnosprawności. Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub

niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, mogą skorzystać z pomocy w postaci usług opiekuńczych lub skorzystać z prawa do umieszczenia w domu pomocy społecznej, gdy usługi opiekuńcze nie są wystarczające. W 2012 roku w Domu Pomocy Społecznej przebywały 24 osoby, w przypadku 21 osób pobyt w placówce finansowany był przez miasto, a 3 osoby samodzielnie sfinansowały swój pobyt.

5.4. Zagrożenia współczesnej rodziny

W Łańcucie istnieją rodziny z problemami wychowawczymi oraz takie, w których występuje przemoc w rodzinie. Grupą szczególnie zagrożoną wykluczeniem społecznym są rodziny wielodzietne.

Zgodnie z art.16 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka rodzina jest naturalną podstawową komórką społeczną⁷, spełniającą wiele funkcji w społeczeństwie. Obecnie zagrożeniem dla stabilizacji życia rodzinnego w Polsce są trudności na rynku pracy i problemy finansowe. Bezrobocie głównych żywicieli rodziny, trwałe ubóstwo mogą przyczynić się do wystąpienia szeregu niekorzystnych zjawisk, jak przemoc w rodzinie, przestępczość, alkoholizm, niedożywienie dzieci, brak należytej opieki i działań wychowawczych, choroby somatyczne i psychiczne.

W 2012 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej korzystało 91 rodzin z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także 24 rodziny otrzymujące pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym 16 rodzin wielodzietnych.

---

⁷ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Zjawisko przemocy w rodzinie występuje na terenie Gminy Miasto Łańcut, o czym świadczą przedstawione poniżej statystyki. W związku z procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 roku sporządzono 10 wniosków, w tym 5 wniosków skierowano do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 5 wniosków skierowano do Sądów i Prokuratury, 4 wnioski skierowano do innych instytucji i organizacji. W 2011 roku w związku z procedurą „Niebieskie Karty” sporządzono 7 wniosków, w tym jeden wniosek skierowano do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jeden wniosek do placówek służby zdrowia, 3 wnioski do innych instytucji i organizacji, 5 wniosków po rozpoczęciu działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. Do 30 czerwca 2013 roku w związku z procedurą „Niebieskie Karty” sporządzono 3 wnioski, w tym 2 wnioski skierowano do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 2 wnioski skierowano do Sądów i Prokuratury, 2 wnioski skierowano do innych instytucji i organizacji.

Na terenie miasta działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w którego skład wchodzi 15 członków, w tym przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcut, przedstawiciele Policji, sądu (kurator i prokurator), oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz organizacji pozarządowych. W 2012 roku Zespół prowadził 15 postępowań dotyczących przemocy w rodzinie oraz powołano 12 grup roboczych.

Punkt Konsultacyjny Pomocy Rodzinie działający przy MOPS w Łańcut, świadczący pomoc psychologiczną i prawną dla mieszkańców Łańcuta w postaci poradnictwa i wsparcia udzielanego przez zatrudnionych w nim psychologa i prawnika. W 2011 roku z pomocy Punktu korzystało 60 rodzin, w tym 46 rodzin z problemem alkoholowym. W 2012 roku z pomocy Punktu korzystało 65 rodzin, w tym 49 rodzin z problemem alkoholowym.

W Łańcut działają dwie świetlice oraz klub profilaktyczny dla młodzieży, w których zatrudnionych jest sześciu wychowawców. W zajęciach organizowanych w świetlicach korzysta około 30 dzieci dziennie (177 dzieci w 2012 roku), w tym 15 dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.

5.5. Uzależnienia od substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych występuje wśród mieszkańców Łańcuta, na terenie miasta prowadzone są działania, których celem jest przeciwdziałanie temu zjawisku. Najbardziej rozpowszechnione jest wśród uczniów spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie wyrobów tytoniowych. Stosunkowo nieduży problem stanowi dostępność oraz doświadczenia młodych mieszkańców z narkotykami i dopalaczami.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiążą się nie tylko konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, ale również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Niepokojące jest zjawisko stałego obniżania się granicy wieku inicjacji alkoholowej młodzieży.⁸ Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy oraz wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich.

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 69, stan na dzień 30.06.2013), w tym:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% - **43**
  - od 4,5% do 18% - **24**
  - powyżej 18% - **24**
- do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% - **26**
  - od 4,5% do 18% - **11**
  - powyżej 18% - **14**

Zakres badania w ramach Diagnozy Lokalnych Problemów Społecznych obejmuje szereg problemów, w tym spożywania alkoholu i narkotyków przez dorosłych

⁸ Minkiewicz A. (2001) Patologia społeczna. W: Kurzynowski A. (red.), *Polityka społeczna*. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 291-292.

mieszkańców, a także doświadczeń młodych mieszkańców z substancjami psychoaktywnymi. Stosunkowo nieduży odsetek badanych mieszkańców (5,8%) wskazał na częste spożywanie alkoholu (przynajmniej raz w tygodniu lub prawie codziennie), zaś 5,8% badanych dorosłych mieszkańców Łańcuta przyznało, że przynajmniej raz w życiu zażyło narkotyki. Poniższa tabela przedstawia statystyki dotyczące doświadczeń uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych z substancjami psychoaktywnymi.

Tab. 15. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych. Diagnoza Zagrożeń Społecznych w Łańcutcie w 2013 roku.

Problem społeczny	Szkoła Podstawowa		Gimnazjum		Szkoła Ponadgimnazjalna	
	N	%	N	%	N	%
Picie alkoholu	4	2,4	65	23,9	264	58,1
Palenie papierosów	4	2,4	51	18,8	173	38,4
Używanie narkotyków	0	0	10	3,7	48	10,6
Używanie dopalaczy	0	0	7	2,6	28	6,2

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Dane zamieszczone w powyższej tabeli przedstawiają odpowiedzi uczniów na pytania o przynajmniej jednorazowe doświadczenie z napojami alkoholowymi, papierosami, narkotykami i dopalaczami, odnoszą się one do zjawiska eksperymentowania przez dzieci i młodzież z tymi substancjami. Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Najbardziej rozpowszechnione jest wśród uczniów spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie wyrobów tytoniowych. Rozpowszechnienie picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania substancji psychoaktywnych wśród badanych młodych mieszkańców Łańcuta jest na niższym poziomie w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich.

Poniższa tabela przedstawia dane Poradni Leczenia Uzależnień w Łańcutcie dotyczące liczby mieszkańców Łańcuta leczonych z powodu uzależnienia alkoholowego.

Tab. 16. Liczba mieszkańców Łańcuta leczonych z powodu uzależnienia alkoholowego w 2012 roku w Poradni Leczenia Uzależnień w Łańcutcie.

Liczba mieszkańców Łańcuta leczonych z powodu uzależnienia alkoholowego	2012 rok
Liczba leczonych ogółem, w tym	114 osób
współuzależnieni	30 osób
uzależnieni	81 osób
zobowiązani do leczenia	32 osoby
osoby biorące udział w programie terapeutycznym	42 osoby

Na terenie miasta mają miejsce zdarzenia związane z nadużywaniem alkoholu oraz używaniem substancji psychoaktywnych. Poniżej przedstawione zostały statystyki związane z rodzajem przestępstwa/wykroczenia pod wpływem środków odurzających (2012 rok):

- **194** osoby prowadziły pojazdy na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości (210 osób w 2011 roku, 90 osób do 30.06.2013)
- **54** osoby prowadziły pojazdy na drodze publicznej po użyciu alkoholu (142 osoby w 2011 roku, 24 osoby do 30.06.2013)
- **39** przypadków zakłócania porządku publicznego (19 przypadków w 2011 roku, 11 przypadków do 30.06.2013)
- **8** przypadków podejmowania czynności zawodowych pod wpływem alkoholu (10 przypadków w 2011 roku, 3 przypadki do 30.06.2013)
- **401** przestępstw kryminalnych ogółem (440 przestępstw kryminalnych w 2011 roku, 294 przestępstwa kryminalne do 30.06.2013)
- **31** czynów karalnych popełnionych przez nieletnich (14 czynów karalnych w 2011 roku, 13 czynów do 30.06.2013)
- **236** osób zatrzymanych do wytrzeźwienia ogółem (241 osób w 2011 roku, 164 osoby do 30.06.2013)

- **0** osób nieletnich zatrzymanych do wytrzeźwienia (0 osób nieletnich zatrzymanych do wytrzeźwienia w 2011 roku, 0 osób nieletnich zatrzymanych do wytrzeźwienia do 30.06.2013)

Problem nadużywania alkoholu występuje w Gminie Miasto Łańcut, istnieją ośrodki i instytucje, oferujące specjalistyczną pomoc, z której mogą korzystać osoby z problemami alkoholowymi. W mieście realizowany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2012 roku:

- odbyło się **10** ogólnych posiedzeń (12 posiedzeń w 2011 roku, 7 posiedzeń do 30.06.2013);
- odbyło się **14** posiedzeń zespołu ds. leczenia odwykowego (13 posiedzeń w 2011 roku, 12 posiedzeń do 30.06.2013);
- przeprowadzono **47** rozmów (rozmowy z 31 osobami w 2011 roku, 27 rozmów do 30.06.2013);
- przeprowadzono **27** kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych (56 kontroli w 2011 roku, 29 kontroli do 30.06.2013).
- W 2012 roku wydano **35** postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **7** dotyczących jednorazowego zezwolenia oraz **28** dotyczących zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.
- W 2011 roku wydano **61** postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **4** dotyczące jednorazowego zezwolenia oraz **57** dotyczących zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.
- W 2013 roku (do 30 czerwca) wydano **21** postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **5** dotyczących jednorazowego zezwolenia oraz **16** dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.

Działalność Zespołu ds. leczenia odwykowego w 2012 roku.

- Do komisji wpłynęło **35** wniosków o leczenie odwykowe (25 wniosków w 2011 roku, 17 wniosków do 30.06.2013).
- Obecnie rozpoczętych **5** spraw (1 sprawa w 2011 roku, 12 spraw do 30.06.2013).
- **2** sprawy zostały zakończone z powodu zgonu (0 spraw w 2011 roku, 1 sprawa do 30.06.2013).
- Wydano **27** zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych (13 zleceń w 2011 roku, 17 zleceń do 30.06.2013).
- Skierowano **12** wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego (4 wnioski w 2011 roku, 8 wniosków do 30.06.2013).

W Łańcucie działa grupa Anonimowych Alkoholików, grupa dla osób współuzależnionych oraz 13 innych grup samopomocowych.

W 2011 roku w szkołach na terenie miasta zorganizowano następujące oddziaływania profilaktyczne: „Zapobieganie agresji i przemocy rówieśniczej” (81 uczniów), „Trening umiejętności psychospołecznych” (75 uczniów) oraz „Program profilaktyki uzależnienia od narkotyków” (162 uczniów). W 2012 roku miały miejsce oddziaływania profilaktyczne: „Zapobieganie agresji i przemocy rówieśniczej” (375 uczniów), „Profilaktyka tańsza od leczenia” (225 uczniów). W 2013 roku (do 30 czerwca) zrealizowano następujące oddziaływania profilaktyczne: „Zapobieganie agresji i przemocy rówieśniczej” i „Profilaktyka uzależnień od alkoholu” (125 uczniów), „Trening umiejętności psychospołecznych” (99 uczniów), „Profilaktyka narkomanii” (198 uczniów).

Tab. 17. Pozostałe oddziaływania profilaktyczne powadzone w Łańcucie.

Oddziaływania profilaktyczne	Uczestnicy
Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych	2011 rok – 31 osób 2012 rok – 34 osoby 2013 rok (do 31.08.) – 34 osoby
Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe, w tym: Ferie Półkolonie Wycieczki	2011 rok – 223 osoby 2012 rok – 356 osób 2013 rok (do 31.08.) – 87 osób 2011 rok – 194 osoby 2012 rok – 183 osoby 2013 rok (do 31.08.) – 206 osób 2011 rok – 73 osoby 2012 rok – 70 osób 2013 rok (do 31.08.) – 138 osób
Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	2011 rok – 329 osób 2012 rok – 60 osób 2013 rok (do 31.08.) – 41 osób

W badaniu dorosłych mieszkańców, prowadzonym w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Łańcucie, 11,5% badanych mieszkańców przyznało, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków.

6. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Metoda ta łączy analizę wnętrza, jak i otoczenia organizacji oraz badanie szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizie SWOT poddawane są nie tylko przedsiębiorstwa, ale również powiaty oraz gminy. Wnikliwe i rzetelne opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych w Gminie Miasto Łańcut.

Mocne Strony

- Dobre rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje istniejących problemów społecznych w gminie
- Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym oraz dotkniętych przemocą w rodzinie
- Liczne organizacje pozarządowe działające na terenie miasta
- Dom Pomocy Społecznej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy
- Wysoka aktywność społeczna w sferze kultury
- Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna
- Rozwinięta infrastruktura sportowa oraz aktywność sportowa mieszkańców

Słabe Strony

- Umiarkowanie korzystna struktura demograficzna, duży odsetek starszych mieszkańców
- Brak mieszkań chronionych
- Niewykorzystany kapitał ludzki i społeczny mieszkańców
- Stosunkowo wysoki odsetek długotrwale bezrobotnych
- Rodziny dysfunkcyjne
- Ograniczone zasoby finansowe, które można przeznaczyć na rozwiązywanie problemów społecznych

Szanse

- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych
- Wzrost dochodów mieszkańców miasta
- Wzrost zaangażowania mieszkańców w działania w ramach wolontariatu
- Dalszy rozwój oferty edukacyjnej oraz dostosowywanie jej do zapotrzebowania rynku pracy
- Promocja gminy, działania wspierające przedsiębiorczość mieszkańców oraz rozwój turystyki
- Stały rozwój instytucji pomocowych
- Dostępność środków unijnych
- Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców
- Wzrost ułatwień w podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej
- Wykorzystanie możliwości związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego
- Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta
- Dalszy rozwój trzeciego sektora, działającego na terenie miasta
- Rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą

Zagrożenia

- Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień
- Migracja zarobkowa młodych ludzi
- Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej
- Starzenie się społeczeństwa, przy jednoczesnym braku kompleksowych usług i świadczeń skierowanych do osób starszych
- Zmniejszenie się środków na realizowanie działań pomocy społecznej, przy jednoczesnym wzroście zadań oraz niewielkim wzroście zatrudnienia
- Ubożenie części mieszkańców, przyczyniające się do bezdomności, uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz innych patologii społecznych

7. Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Miasto Łańcut przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w mieście. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie gminy powinny być: przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz rozwijanie kapitału społecznego mieszkańców.

Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020 brzmi:

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia oraz aktywne przeciwdziałanie marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu.

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie miasta. Cele szczegółowe oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółowienie misji oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych istniejących w mieście. W Strategii zostały również określone cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań.

W Strategii zostały wyróżnione grupy społeczne wymagające wsparcia w ramach polityki społecznej: osoby bezrobotne oraz zagrożone wykluczeniem społecznym, rodziny i dzieci, osoby niepełnosprawne oraz starsze. Poniższy schemat przedstawia cel główny oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020.

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia oraz aktywne przeciwdziałanie marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu.

I CEL STRATEGICZNY
Skuteczny system opieki nad rodziną

II CEL STRATEGICZNY
Ochrona zdrowia

III CEL STRATEGICZNY
Integracja społeczna osób niepełnosprawnych i starszych

IV CEL STRATEGICZNY
Przeciwdziałanie bezrobociu oraz wykluczeniu społecznemu

Realizacja wizji opierać się będzie na realizacji czterech celów strategicznych. Poniżej przedstawiono cele szczegółowe przypisane celom strategicznym.

I CEL STRATEGICZNY

Skuteczny system opieki nad rodziną

Kluczowym zadaniem polityki społecznej w Gminie Miasto Łańcut jest rozwijanie skutecznego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz przyczynianie się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem

Kierunki działań:

1. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny
2. Organizowanie warsztatów podnoszących umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, szczególnie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
3. Realizacja programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych.
4. Zatrudnienie asystenta rodziny.
5. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.
6. Systematyczna współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami.
7. Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Kierunki działań:

1. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
2. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób doświadczających przemocy, w tym prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.
3. Tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego.
4. Działania informacyjne i prewencyjne mające na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

II CEL STRATEGICZNY**Ochrona zdrowia**

Kluczowym zadaniem polityki społecznej w Gminie Miasto Łańcut jest również promocja zdrowego trybu życia mieszkańców, a także prowadzenie profilaktyki oraz działań mających na celu rozwiązywanie problemów uzależnień.

I CEL SZCZEGÓŁOWY**Poprawa zdrowia mieszkańców**

Kierunki działań:

1. Wspieranie i promowanie badań profilaktycznych.
2. Organizowanie kampanii zdrowotnych i profilaktycznych związanych z poprawą stanu zdrowia mieszkańców miasta.
3. Wdrażanie programów promujących zdrowy styl życia.
4. Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi na rzecz upowszechniania zdrowego stylu życia.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Rozwiązywanie problemu alkoholizmu i narkomanii

Kierunki działań:

1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
2. Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.
3. Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.
4. Organizowanie i finansowanie, we współpracy z placówkami leczenia uzależnień, różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych poza podstawowym procesem leczenia.

III CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych i starszych

Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz pobudzanie i wspieranie aktywności osób starszych.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Kierunki działań:

1. Stworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych.
2. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
3. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Integracja społeczna osób starszych

Kierunki działań:

1. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych..
2. Wsparcie dla osób starszych i chorych poprzez pomoc w tworzeniu warunków dla funkcjonowania grup samopomocowych, np. kluby seniora.
3. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych, między innymi w ramach rozwijania prac społecznie użytecznych oraz promowania wolontariatu.

IV CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, pobudzanie i wspieranie aktywności, bezrobotnych, a także rozwijanie skutecznego systemu pomocy społecznej.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia

Kierunki działań:

1. Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łańcucie.
2. Zatrudnianie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, praktyk i staży przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łańcucie.
3. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łańcucie.
4. Rozwój form wsparcia sprzyjających tworzeniu osobistego potencjału zatrudnienia osób bezrobotnych w trudnej sytuacji socjalno-bytowej i ich rodzin, w tym funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łańcucie.
5. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łańcucie.
6. Podejmowanie działań pobudzających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łańcucie.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Przeciwdziałanie bezdomności

Kierunki działań:

1. Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
2. Zapewnienie schronienia i gorącego posiłku poprzez delegowanie tego zadania do realizacji organizacjom pozarządowym.
3. Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, w tym ofiar przemocy w rodzinie.

III CEL STRATEGICZNY

Zintegrowana polityka społeczna

Kierunki działań:

1. Prowadzenie systematycznego monitoringu problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.
2. Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.
3. Realizacja Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.
4. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów.
5. Promowanie i wspieranie rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców.

8. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020 nie stanowi zbioru zamkniętego, wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania. W okresie czasu, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą, w zależności od potrzeb, programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów problemów społecznych, między innymi wspierania osób niepełnosprawnych, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wspierania rodzin i dzieci, wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców oraz integracji działań wszystkich instytucji.

Strategia jest dokumentem programującym życie społeczności lokalnej, dlatego też w sposób zamierzony została sformułowana na takim poziomie ogólności, aby była elastyczna i stwarzała możliwość dostosowywania realizowanych w oparciu o nią działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej.

8.1. Monitoring i ewaluacja Strategii

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny jest Zespół ds. wdrażania i monitoringu Strategii. Zadaniem Zespołu jest nadzór nad wdrażaniem Strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją Strategii oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w Strategii. Za realizację wyżej wymienionych działań odpowiada powołany w tym celu koordynator.

Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez corocznie składane przez Zespół sprawozdanie z uwzględnieniem zadań wynikających z obowiązującej Strategii.

8.2. Źródła finansowania

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020 będą: budżet Państwa, budżet Miasta Łańcuta, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła.

9. Harmonogram Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Łańcut na lata 2014-2020

I CEL STRATEGICZNY Skuteczny system opieki nad rodziną					
I CEL SZCZEGÓŁOWY Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Oświatowe, Miejska Biblioteka Publiczna w Łańcutcie, Policja, Organizacje Pozarządowe, Placówki Służby Zdrowia, PCPR, Sąd Rejonowy w Łańcutcie, Poradnie Leczenia Uzależnień, Kościoły	Zgodne ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w GPWR	Zgodnie z założeniami ujętymi w GPWR	Budżet Miasta, Budżet Państwa
2. Organizowanie warsztatów podnoszących umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, szczególnie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Placówki Oświatowe	Liczba zorganizowanych warsztatów Liczba uczestników tych warsztatów Liczba rodzin wspartych pracą socjalną	Wzrost Wzrost Wzrost	Budżet Miasta, Budżet Państwa
3. Realizacja programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Organizacje Pozarządowe	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia materialnego Liczba osób korzystających z programów dożywiania, w tym liczba dzieci	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki własne organizacji pozarządowych

4. Zatrudnienie asystenta rodziny.	Od 2015 roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	Wzrost	Budżet Miasta
5. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Dom Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Urząd Miasta Łańcuta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Organizacje Pozarządowe, w tym Kluby Sportowe	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturowych Liczba uczestników zajęć i wydarzeń	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta, Środki własne organizacji pozarządowych
6. Systematyczna współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe	Liczba placówek oświatowych, z którymi współpracuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej		Bez kosztów z Budżetu Miasta
7. Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje pozarządowe	Liczba wspieranych organizacji pozarządowych	Wzrost	Budżet Miasta

I CEL STRATEGICZNY Skuteczny system opieki nad rodziną					
II CEL SZCZEGÓŁOWY Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Sąd Rejonowy w Łańcut, Punkt Konsultacyjny, Kościół, Zespół Interdyscyplinarny, Organizacje Pozarządowe	Zgodne ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w GPPPwR	Zgodnie z założeniami GPPPwR	Budżet Miasta Budżet Państwa
2. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób doświadczających przemocy, w tym prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,	Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjnego Liczba osób korzystających z oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta
3. Tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Zespół Interdyscyplinarny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba założonych „Niebieskich Kart” Liczba zakończonych „Niebieskich Kart”	- Wzrost	Budżet Miasta
4. Działania informacyjne i prewencyjne mające na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja	Liczba działań informacyjnych i prewencyjnych, których celem jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	Wzrost	Budżet Miasta

II CEL STRATEGICZNY Ochrona zdrowia					
I CEL SZCZEGÓŁOWY Poprawa zdrowia mieszkańców					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące	Prognoza	Źródła finansowania
1. Wspieranie i promowanie badań profilaktycznych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Placówki Służby Zdrowia,	Liczba akcji promujących badania profilaktyczne	Wzrost	Budżet Miasta
2. Organizowanie kampanii zdrowotnych i profilaktycznych związanych z poprawą stanu zdrowia mieszkańców miasta	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Oświatowe, Organizacje Pozarządowe	Liczba kampanii zdrowotnych i profilaktycznych Liczba uczestników kampanii zdrowotnych i profilaktycznych	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta
3. Wdrażanie programów promujących zdrowy styl życia.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Oświatowe, Organizacje Pozarządowe	Liczba realizowanych programów promujących zdrowy styl życia Liczba uczestników programów promujących zdrowy styl życia	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta
4. Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi na rzecz upowszechniania zdrowego stylu życia.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe	Liczba organizacji pozarządowych, z którymi podjęto w tym celu współpracę	Wzrost	Bez kosztów z Budżetu Miasta

II CEL STRATEGICZNY Ochrona zdrowia					
II CEL SZCZEGÓŁOWY Rozwiązywanie problemu alkoholizmu i narkomanii					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Zgodne z wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w GPPRPAoPN	Zgodnie z założeniami GPPRPAoPN	Budżet Miasta
2. Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba szkół, z którymi podjęto współpracę Liczba programów, akcji profilaktycznych realizowanych w placówkach oświatowych Liczba odbiorców, uczestników realizowanych programów, konkursów, akcji profilaktycznych	Wzrost Wzrost Wzrost	Budżet Miasta
3. Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji	Liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży	Wzrost	Budżet Miasta
4. Organizowanie i finansowanie we współpracy z placówkami leczenia uzależnień różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych poza podstawowym procesem leczenia	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba zrealizowanych programów Liczba uczestników	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta

III CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna osób niepełnosprawnych i starszych					
I CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca Oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Stworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Placówki Służby Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Organizacje Pozarządowe	Liczba świadczeniobiorców rehabilitacji leczniczej i psychologicznej Liczba godzin zajęć rozwijających i podtrzymujących umiejętności samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki własne organizacji pozarządowych
2. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Placówki Służby Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe	Liczba wspólnie zrealizowanych projektów na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych	Wzrost	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki własne organizacji pozarządowych
3. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.	Do ... roku	Placówki Służby Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Organizacje Pozarządowe	Opracowanie Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	Opracowanie GPOZP	Budżet Miasta, Budżet Państwa, środki własne organizacji pozarządowych

III CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna osób niepełnosprawnych i starszych					
I CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca Oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe, w tym Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku	Liczba wspólnie zrealizowanych projektów na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych	Wzrost	Budżet Miasta
2. Wsparcie dla osób starszych i chorych poprzez pomoc w tworzeniu warunków dla funkcjonowania grup samopomocowych, np. kluby seniora.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe	Liczba grup samopomocowych dla osób starszych i chorych Liczba uczestników grup samopomocowych	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta, środki własne organizacji pozarządowych
3. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych i chorych, między innymi w ramach promowania wolontariatu.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe	Liczba usług opiekuńczych Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta

IV CEL STRATEGICZNY Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu					
I CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Powiatowy Urząd Pracy w Łańcut, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	System monitorowania osób sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin Liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet, bezrobotnych długoterminowych, bez wykształcenia średniego, poniżej 25 r.ż., niepełnosprawnych	-	Budżet Miasta, Fundusz Pracy
2. Zatrudnianie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, praktyk i staży.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Łańcut, Pracodawcy, Placówki Oświatowe	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, stażach, pracach społecznie użytecznych Liczba szkoleń, staży, prac społecznie użytecznych	Wzrost Wzrost	Fundusze strukturalne, Fundusz Pracy
3. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe, Pracodawcy, PUP w Łańcut	Liczba programów Liczba uczestników programów	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta, Fundusze strukturalne
4. Rozwój form wsparcia sprzyjających tworzeniu osobistego potencjału zatrudnienia osób bezrobotnych w trudnej sytuacji socjalno-bytowej i ich rodzin, w tym funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe, PUP w Łańcut	Liczba osób bezrobotnych korzystających z różnych form wsparcia	Wzrost	Budżet Miasta, Fundusz Pracy
5. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Łańcut	Liczba osób skierowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej na szkolenia, staże, roboty publiczne, prace interwencyjne oraz prace społecznie użyteczne	Wzrost	Budżet Miasta, Fundusz Pracy
6. Podejmowanie działań pobudzających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, PUP w Łańcut	Liczba szkoleń Liczba uczestników szkoleń	Wzrost Wzrost	Budżet Miasta, Fundusz Pracy

IV CEL STRATEGICZNY Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu					
II CEL SZCZEGÓŁOWY Przeciwdziałanie bezdomności oraz wykluczeniu społecznemu					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące	Prognoza	Źródła finansowania
1. Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba realizowanych kontraktów socjalnych	Wzrost	Budżet Miasta
2. Zapewnienie schronienia i gorącego posiłku poprzez delegowanie tego zadania do realizacji organizacjom pozarządowym.	Działanie ciągłe w horyzoncie czasowym strategii.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe, np. Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta	Liczba osób korzystających z Kuchni Albertyńskiej	Wzrost	Budżet Miasta, środki własne organizacji pozarządowych
3. Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, w tym ofiar przemocy w rodzinie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejski Zarząd Budynków	Liczba lokali mieszkalnych przeznaczonych grup zagrożonych bezdomnością, w tym ofiar przemocy w rodzinie	Wzrost	Budżet Miasta

IV CEL STRATEGICZNY Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

III CEL SZCZEGÓŁOWY Zintegrowana polityka społeczna

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Prowadzenie systematycznego monitoringu problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Opracowanie raportu z monitoringu problemów społecznych oraz analiza zasobów	-	Budżet Miasta
2. Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Opracowanie raportu na temat efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy	-	Budżet Miasta
3. Realizacja Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe	Liczba organizacji, z którymi została podpisana umowa	Wzrost	Budżet Miasta
4. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe	Liczba inicjatyw mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców	Wzrost	Budżet Miasta
5. Promowanie i wspieranie rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje pozarządowe	Liczba wolontariuszy	Wzrost	Budżet Miasta